

معانی اتفاق (۲ از ۲)

بررسی معنای سوم اتفاق: نبودن غایت و هدف خاص در حرکات و نظم جهان

اثبات یا نفی اتفاق به معنای سوم نیازمند دقت و تامل بیشتری است. یعنی اتفاق بر این معنا بیش از معانی دیگر اتفاق، مورد اختلاف نظر است.

پذیرفتن این معنای اتفاق معمولاً نفی «علت نخستین» و «آفریننده» را به دنبال دارد زیرا غایتمند بودن جهان بدان معناست که مجموعه‌ی حوادث جهان، برای رسیدن به هدف و غایت از پیش تعیین شده است. قبول این غایتمندی نیز فقط با قبول علت نخستین و علل‌العلل یعنی آفریننده امکان‌پذیر است.

قبول این غایتمندی نیز فقط با قبول علت نخستین و علل‌العلل یعنی آفریننده امکان‌پذیر است.

معنای سوم اتفاق

پذیرش یا عدم پذیرش این معنای اتفاق مورد اختلاف فلاسفه است و درباره‌ی این معنای اتفاق فلاسفه به **۳ دسته** تقسیم می‌شوند:

۱- آن دسته از فلاسفه که معنای سوم اتفاق را رد می‌کنند و برای جهان، علت نخستین و آفریننده را اثبات می‌کنند. برای همه‌ی حوادث جهان هدفی از

پیش تعیین شده قرار می‌دهند یعنی جهان به سوی کمال خود در حرکت است.

۲- آن دسته از فیلسوفان که معنای سوم اتفاق را قبول می‌کنند و به خداوند و علت نخستین برای جهان قائل نیستند. یعنی غایتمندی حوادث جهان را انکار می‌کنند و حتی وجود فرایندهای تکاملی در جهان را امری اتفاقی که از پیش تعیین نشده است به حساب می‌آورند.

۳- دسته‌ای از فیلسوفان که در عین انکار خداوند می‌خواهند برای جهان و انسان، هدف و غایت تعیین کنند یعنی با وجود انکار خدا می‌خواهند معنای سوم اتفاق را هم رد کنند.

این نظر مورد نقد است زیرا قبول غایت برای اشیاء وقتی امکان‌پذیر است که آن غایت قبل از پیدایش اشیاء مشخص شده باشد و چنین غایتی بدون قبول خداوند امکان‌پذیر نیست.

معنای چهارم

«رخ دادن حادثه‌ی پیش بینی نشده.»

۱- تنها کاربرد درست از معنای اتفاق است و با هیچ یک از اصول و لوازم علیت مخالف نیست.

۲- به کار بردن اتفاق در این معنا مربوط به علم ناقص و محدود ما نسبت به حوادث پیرامونی است.

مثالی برای معنای چهارم اتفاق

فردی برای خرید به فروشگاه می‌رود در حالی که از خارج شدن دوستش از خانه و تصمیم او برای آمدن به فروشگاه بی اطلاع است و وقتی دوستش را در فروشگاه می‌بیند می‌گوید: «به صورت اتفاقی دوستم را دیدم.»

در این ماجرا هیچ یک از اصل علیت و سنخیت انکار نشده است بلکه تنها آن فرد بی اطلاع بوده از تصمیم دوستش بنابراین نتوانسته دیدار دوستش در فروشگاه را پیش‌بینی کند.

مدرسه مجازی اینو